

EVANGYÉLIOMI PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — **Előfizetési ár** egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — **Hirdetések** díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknél 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű **közlemények** a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

Quis nobis aquam turbulentam fecit?

A „Protestáns egyházi és iskolai Lap“ ez évi 41—42. számában „Levél a pusztából“ czimű vezércikket hoz „t“ alájegyzéssel. — E polemicus, de nagyobb részben a modernnek dicsőítésével bővölködő cikk — mely ellen nem volna semmi kifogásom — igen kemény hangon itéli el a hithűek munkálkodását, engem arra indított, hogy elmondjam a theológiát illető nézetemet, kinyilvánítva ezzel álláspontomat s fagyponon 10 fokkal lejjebb téve a forrponton készült cikket.

Hogy az „Evangeliumi prot. Lap“ t. olvasója némi tájékozással birjon, a kérdéses cikket rövid kivonatban átveszem.

„Legközelebb azt mondja „t“, hogy ő kiérdemült szolgálja az urnak, valami pusztán Jónásként elvonulva él. Továbbá kijelenti, hogy ő is azok közé tartozik, kik a más contójára olvasnak s csak néha jut egyházi laphoz. Most egy pap szivessége folytán kapott egész nyalábot, melyből sugárzott tudomány, minek édes szülöttje lett a cikk. — Pittég-pattog benne, mint pusztai ember szokta, ha falak közé — értve ez alatt várost — jut. — Az orthodoxia eljárása „impertinentia“ szerinte A sajtó, telegraf, gőzkocsi az ő számára, „extrafein“ modernismust szállit. Neki béke nem kell „Éljen a harez“ elve. Majd édes naivitással elmereng a 48—60-as éveken, bemutatja a társaságot, melyben élt, hogy így barátjairól ismerjük meg őt. Előhordja a rusticaló és stolárét mindig keveslő papok egész legióját. Élénk színnel festi a kört melyben élt. Akkor még aludt benne a fő bölcsesség, de most, „örvend a vén Simeonnal,“ mert meglátták szemei a modernismust. — Végül bátorítja a vezérférfiakat, hogy csak előre, nem kell engedni a 48-ból semmit stb.“

Ebből a kivonatból meglátszik, hogy az ur pásztor a pusztában babérajain szunyókál s néha-néha felébred s úgy jár mint az én urambátyám, ki 1849-ki ujságot 1866. évben olvasott. Jön egyszer iszonyu robajjal: hamar pakoljatok jön a muszka, itt a muszka stb.

Ő is letette a fegyvert. — El is andalodott tán, s

felébredve, vagy nagyon előre vagy nagyon hátra gondolja a dolgok állását, és sokszor túl lő a czélon. — A pihenő csukló megmerevednek, nem forgathatja oly gyorsan a kardot, sokszor tesz hibás vágást, majd önmagát sebz. — „t“ ur valamikor jó vivó lehetett, még most is tesz „mestervágásokat“ t. i. a hasonlatokat egész özömmel árasztja cikkében, nem tekintve, hogy az allegoricus kifejezés nála következetlenséget szül. — Az egész levél azonban szép stylusu s az olvasónak tetszik, ezért történt, hogy egyik modern kollegám „pusztai kiáltó szónak“ keresztelte el. — De ha figyelmesen olvassuk sok abban a hiba és fogyatkozás.

Ezeknek elmondása után, im elkezdem tehát a feleletet „t.“ urnak. — Hasson szavam szivhez, midőn szivből meritém azokat.

Azt kérdi ön, ki a senki szigeten lakik: Miért e testvér harez miért is nincs egység, békesség, — ki volt a bárány, ki volt a farkas. „Quis nobis aquam turbulentam fecit?“

E kérdésre ön alábbi okoskodásaiban meg is felel. A kik a „szegletkőhöz“ az alaphoz hívek mindhalálig, azokat ön elítéli, mint a mesebeli farkas a bárányt. Ellenben azok, kik felekezetünk kebelében — mert ez a sarkpont min a kérdés megfordul — rohanó sebességgel felekezetünket végveszélylyel fenyegető rombolással, — csak az a szerencse, hogy a nagy kisebbség inkább lármát teremt, mint valóságot, — viszik a modernismus égő szövétnekét, mely — ha nem lennének örállók — könnyen nagy szerencsétlenséget okozó tűz-vészt idézhetne elő, azok a dicsének koszoruzottak. Ez guszttus dolga, egyszersmind illusztrálja az ön által is vázolt egyéni felfogás váltózandóságát.

Ha azonban önnek a modernnek oly igen tetszenek ám legyen, de hogy az „orthodoxokról“ ön oly hangon beszéljen és irjon, mint azt cselekedte, nem helyeselhetjük, annál inkább, mert mi azt hisszük, hogy a theologia terén ha vitatkoznak, ott a meggyőződés viaskodik meggyőződés ellenében, mely minden körülmények között tiszteletet érdemel.

Hogy ön „szomoruan tette le az „Evangeliumi prot.

Lapot“ nagyon elhiszem, mert bármikép törekedjék is az ember az eszmék divatját követni, bókolva mindenkor a kor — mely sokszor kór — eszmének, mégis néha, néha az „a régi jó“ átczikázik szivünk érzelmén, s egy pillanatra felébredünk a sivár valóra, futólag önmagunkban — ha nyilván nem — bevalljuk, hogy jobb, boldogítóbb volt az egyszerű régi, mint a látszatos új, mely néha olyan mint a „festett koporsó“ rakva undokságokkal. De ha ön elszomorodva tette le, mi örömmel olvassuk, mert benne a lélek táplálóját s nem a csapongó világ „leib-jurnálját“ látjuk.

Ön idézve az „Ev. prot. Lapból,“ elkárhoztatja azon szilárd véleményünket, hogy mi üdvösséget e g y e d ü l h i t által hiszünk nyerni. Így — az ön pusztai felfogása szerint — Zwingli, Melanchton, utólagosan excommunicáltak. Ez bombasticus phrasisba öltött pusztai logika. Mi a reformátorok eljárását helyeseljük, mert ők a r. kath. egyház tanaival, hitzikkével ellenkezésbe jövé, azon egyházból kiléptek s ép e kilépés által bizonyíták hithűségüket. Nyiltan, szabadon akarták azt hirdetni nem alattomban becsempészve, házi tolvaj módjára. Így az ön állítása minden alapot nélkülöz.

Mi az impertinentia? Hogy nem vagyunk barátai a szabadonczkodásnak a kötőféknélküli száguldozásnak?

Vagy az, hogy a bibliát isteni tekintélyűnek, a helvét hitvallást kötelezőnek valljuk, így bibliai álláspontunkhoz hívek vagyunk? Ez impertinentia lehet az előtt, kinek sem a jóról, sem a hithűségről nincs helyes fogalma, ki uszik a lármázók zajában s az öreg dob hangját mennydörgésnek tartja.

Megtámadja ön a „34-dik számban a bibliai teremtestan“-ról szóló tudományos színvonalon álló cikket. — Ah! uram, ön pusztában van, és nagyon nyargalászik, kész pénz gyanánt veszi a feltételeken alapuló böleselkedést.

Mi a tudomány törekvését nem ítéljük el, hadd kutatasson, hadd vizsgálódjék, szabadságát nem akarjuk korlátozni, de azt igenis óhajtjuk, hogy a tudomány gyermek léte a meglett ember felé ne akarjon emelkedni, minden pozitív alap nélkül. Annál is inkább merem ezt állítani, mert véleményem szerint az emberi bölcsesség felül nem mulhatja az isteni bölcsességet. A korlátolt világi létezés se tért, se időt nem nyújt arra, hogy az ember Istent lerántsza a trónról. Az emberi tudomány hivatása földi jóllét teremtése s e tekintetben fejlődhetik, de a theologia terén soha teljes világot teremteni nem képes. Látva „a születést és halált“ ezen emberi hatalomtól nem függő lényeges tümenyeket, azt kell állítanunk, hogy a tudomány tapogatózik s hosszú küzdelemben majd kifáradva, a biblia nyugtot adó árnyába dől, így szólván: „Az Isten teremtette a világot“ s lesz egység és béke, mit ön nem kíván.

Gondolkodjunk elménkkel, igyekezzünk behatolni a mély titkok völgyébe. Lelkünk világánál törekedjünk felderíteni a még előttünk sűrű fátyollal eltakart dolgokat.

Mi e szándékunkban a bibliai utmutatást követjük, tudván, hogy az értelmi bölcsesség bizton csak a vallás támogatása mellett haladhat.

A modernnek előtt a világi tudomány, az okos ész egyedül a vezér, az értelem bölcsessége nyújt bírálatot, feledik a történeti bizonyosságot stb.

S ha ily téves uton — véleményünk szerint — nem akar haladni a protestáns egyház hithű serege, ha multjához hiven az alapról — melyért oly sokan állták ki a gálya, börtön, máglya kinját — lelépni semmi körülményekben nem kész, ha a vallásban Istentudományát követi, s nem emberekét, impertinentiát követ-é el?

Oh! a reformátorok nem a nagy tudományra fektették kiindulásuk sulypontját, hanem a bibliára. Ez volt működésök szelleme, lelke.

Ön, „t.“ ur maga is tétováz, mert szavaiból látszik, hogy hajlik ugyan a modernismushoz, de azért jólesik szívének a bibliából vett — s alkalmazásában annak teljes elhívését mutató — idézet, p. Mózes veszszeje, midőn a kősziklából vizet hozott ki.

A modernnek azt szokták gúnyból mondani: könnyű orthodoxnak lenni, hiszen ott ez a tudomány: hiszem. Én pedig ez ellenében azt állítom, nincs könnyebb munka, mint modernnek lenni, nem kell oda más, — tapasztalattól tudom — négy öt német tudós (?) neve, delphijódsá nyelve és biblia ellenes humbug.

A hithűek álláspontja mély érzelmet, széles theologiai ismeretet és bőséges tapasztalatot követel. Itt a kifejezéseknek határozottaknak kell lenni. A hithűeknek ezen erős alapjok ad nekünk reményt, hogy a modernismus, mely rendelkezik a világ esábvarázs erejével, le leend győzve. Hogy szerepet visz nem csodálkozunk, oh! a történet hány csoda-bogár eszmét hozott már felszínre, mindegyik képes volt proselytákat szerezni a kik aztán az elmuló eszme romjai alá lettek temetve. Mi barátjai vagyunk a haladásnak, hiszen a világ tökéletességét ép abban hiszszük, hogy a tökéletesedés erejét magában bírja. — Amit ön állit, állitjuk mi is:

„A protestántismus-élet, az egy folytonosan fejlődő elv, s a hol élet, a hol fejlődés van, ott nem lehet pihenni.“

E tételt elfogadom, de egész más alapon mint ön.

Én élni nem sietek, mert akkor a hanyatlást siettetem. — A f e j l ő d é s t s z ű l i a z i d ő é s a z e g y e t e m e s e m b e r i s é g m u n k á j a. Mely idő hogy mikor jő elő, s a munkásság melyet az egyetemes emberiség magáénak nyilvánit, ki által végeztetik el, nem látjuk, nem tudjuk, azt erőltetni nem lehet. Sem az idő, sem az egyetemes emberiség erőszakot nem tűr. Ezt vezérli a mindenható Isten! ezért állitjuk, hogy hibázhatnak egyesek, de az összemberiség, világ, czéljához közeledik.

Mikor valamely eszme egyesek által hirdetve kész ta-

lajra talál, már akkor az az eszme, talán századokkal előbb megszületett s az emberek között élt, de hogy fejlődést idézzen elő, arra egyhangu elfogadása kellett, a mi okvetlenül meg is történik.

Ila valaki előáll láng elméjének termékével, harcol, de nem az eszme érdekében annyira, mint hogy nagy nevet szerezzen, vagy hogy „r e f o r m e r“ czim körözze fejét, az ilyen fejlődést nem, csak visszavonást teremthet.

Igenis, m i h a l a d n i a k a r u n k. de nem emberi gyarló szeszély után, nem egyházunkat veszélyeztető ösvényen, hanem a biblia álláspontján.

Főbb irányelvem e három:

1. A biblia isteni eredetű és így isteni tekintélyvel bír.
2. Hogy a confessió, mindaddig mig illetékes hatóság, zsinat által megváltoztatva nincs, kötelező az egyház minden tagjára.

3. A biblia és a confessió alapján való haladás lehet egyedül úgy a tagokra mint az egész egyházra üdvös.

Ezek után még csak pár észrevételemet közlöm a kérdéses cikkre.

Sokszor hallottuk már a modernek részéről „Istenes voltuk“ bebizonyítására felhozni „a z á r v a h á z a t.“

Már megengedik a modernek, hogy azt mondjuk, hogy az nem az ő művek, hanem a p r o t e s t á n s a n y a s z e n t e g y h á z é. — Méltatlanul tehát ne tulajdonítsunk ott érdemet, hol csak egy kis rész illeti az eltulajdonítót.

Biztassa ön „t.“ ur az ellenfeleket, rájok fér, mert biztatás nélkül magoktól és művöktől azt hiszem megfognak retteni.

Minket a hithűség, felekezetünk iránti hő ragaszkodás, az Isten szeretete, a K r i s z t u s b a a m i i s t e n i m e g v á l t ó n k b a helyezett rendithetetlen bizalom, a szentháromság egy örök Isten kegyelme és segedelme, lelkesít, bátorít.

Azt kérdelem most már, a kifejtett nézet után a hithűek munkájára jó lélekkel elmondható-e, hogy az „impertinentia?“

S mily klassificatiót érdemel az az ellenfél, ki ily itélettel vakmerő nyilvánosan előállani?

Végre „Quis nobis aquam turbulentam fecit?“

V e r i t a s.

I R O D A L O M.

(Könyvismertetés.)

„Halotti Egyházi beszédek.“

Irta Dr. Heiszler József dombrádi ref. lelkesz. Budapest. Kiadja Petrik Géza 1876. kis 8-ad rétt, 243 l. ára. 1 frt 60 kr. Petrik Géza egyházi könyvtára 4-ik kötet.

A közönségesen ismert nagy tudományu szerzőnek ezen művében 23 halotti egyházi beszéd foglaltatik s kettő kivételével mindenik mellett van alkalmazás is. — A részletesebb ismertetés előtt általános jellemzésül ki kell mondanom, hogy e beszédek reám nézve a legkellemesabb hatást tették, annál fogva, mert bennök az irány nemesen egyszerű bár, mégis, vagy talán épen azért szép, vonzó; nem túltömött, mégis erőteljes, nem áradozó, mégis könnyen folyó, nem virágos, mégis gyönyörködtető s az ember élvezettel olvassa annál inkább, mert a szépség

mellett tartalmas, eszmékben gazdag s a szentiratok legnehezebb helyeit világosítja meg, a sötét sírok és koporsók mellett ott látja mintegy ragyogni az olvasó a hitnek, a feltámadás, a halhatatlanság, az örökélet keresztyéni hitének fényes csillagát, s kényszerül bevallani, hogy e beszédek valóban hívő lélek nyilatkozatai, hiterősítők, tanulság és vigasztalás teljesekek.

Az alább mondandók azt hiszem igazolni fogják ezen általános jellemzést, noha egyik másik beszédre vonatkozólag, a szövegszerűség szempontjából, vannak észrevételeim.

Igy pl. az I-ső beszéd alapigéje: Filippi 1, 21: „nekem mind életemben, mind halálomban nyereségem a Krisztus.“ Főtétel: „ki mondhatja el teljes öntudattal a vezérigéket.“ „E kérdésnél — mondja szerző — tekintsük meg a) a természeti, b) a ker. embert s c) a ker. lélek diadalát a halál felett.“ Szerintem a főtétel helyes, de a felosztás nem. — Az a kérdés, ki mondhatja el a vezérigéket, s az első részben mégis arra van felelet adva, ki n e m mondhatja el, nem mondhatja el t. i. a „a természeti ember.“ A 3-dik rész pedig: „a ker. lélek diadalma a halál felett,“ benne van már 2-ik részben, mert hiszen a mely keresztyén nyereségnek tekinti „a földi halált“ annak lelke már az által diadalmat vett a halál felett. — De nem is a lélek halál feletti diadalmáról, mint inkább arról beszél szerző a 3 ik részben: mennyiben boldogok, kik az urban hálnak meg, s ez által igazolja az én véleményem helyességét, hogy t. i. ama rész már benne van a 2-ik részben s külön részül felvenni nem lett volna szükség. — A vezérigékül felvett szavakat én úgy fogom fel, hogy azokban az aposto] azt fejezi ki, hogy reá nézve igen nagy boldogság a Krisztushoz tartozás, s mert így fogom fel, úgy vélem, hogy a beszéd főtételeül ez is helyes lett volna: nagy boldogság keresztyénnek lenni, akár ha a) az életet tekintjük, akár ha b) a halálra gondolunk. — Különben e beszéd gondolatteljes, szépen mondja szerző: „a lélek nem akar megszűnni soha.“ „A léleknek minden tisztább élvmozzanata nem más, mint kifejezhetetlen tiltakozás a megszűnés ellen. — A ker. ember halálózásakor a fiu elmegy az ő atyjához, a vándor hazájába, a földi megdicsőül az egekben . . . mert a hol a mi fejünk vagy, ott kell lenni az ő tagjainak is.“

A 4-dik beszéd szövege: Jel. 14, 13 Boldogok lesznek ezután a halottak, kik az urban hálnak meg. — Hiánya, hogy szerző nem fejt ki: kik hálnak meg az urban, csak azt, hogy mennyiben lesznek boldogok, holott a boldogság csak az urban meghalóknak ígértetik.

A 9-ik beszéd alapigéje: Jób. 5, 26. Vénységbe mégy be a te koporsódba stb. Főtétel: „elmélkedjünk az élet felől mint oly pálya felől, a melyen mi 1 ször munkálkodni tartozunk mert 2-szor az idő nem várakozik senkire, ellenben mindenkit elragad magával.“ — Szerintem a főtétel nincs a szövegben, nincsenek tehát a részek sem. Legtermészetesebb főtétel leendett a a szövegből ez: A hosszú élet becses ajándéka Istennek, vagy, mert a hosszú élet arra az esetre ígértetik Jóbnak, ha békén tűr s bizik Istenben a szenvedések között, főtétel lehetett volna ez is: Kiknek ígértetik, s mennyiben tekinthető jutalomnak a hosszú élet. — Szép gondolatokban azonban ez a beszéd is gazdag. „A munka az ember mindenhatósága.“ — „Az elveszett aranyat vissza lehet szerezni, az időt soha.“ — „Az idő tehát drágább a világ imádtá aranyánál.“ stb.

A 11-dik ifju felett tartott beszéd alapigéje Róm. 8, 18—30. „A melyeket mi szenvedünk nem hasonlíthatandók a dicsőséghez, mely nekünk megjelentetik stb. stb. . . a kiket elhívott azokat meg is igazította, a kiket pedig megigazított, azokat

megdicsőítette.* Főtétel: „Vizsgáljuk meg azon ev. bizonygatóteleteket, melyek a sirontuli fenmaradásunkat és az örökeletet kétségenkívülivé teszik.“ Ez a főtétel többet ölel fel, mint a mennyi a felvett szövegben foglaltatik s mégsem meríti azt ki, annál kevésbé, mert a kidolgozásban is nem annyira a felvett szöveget, mint inkább az apostolnak más helyeken tett nyilatkozatait veszi fel szerző. Fel vesz nevezetesen a szöveg első versén kívül kettőt (2 Kor. 4. 17. és Filippi 3. 20.) és azt mondja: „ime . . . három világos apostoli vallástétel, melyek elegendők arra, hogy a halál borzalmát semmivé telessék s minket a halhatatlanság szent hitében megerősítsenek.“ — Ezek után pedig így szól: „bizonyítja halhatatlanságunkat először a mi Istenünk és Atyánk a világ és természet jelen berendezése által“ s itt hivatkozik a szöveg 20-dik versére. — Bebizonyítatik halhatatlanságunk 2-szor a Fiu által, mert ő mondja (Ján. 3. 36.) „a ki hisz a fiuban, örök élete vagyon annak“ és ismét (Ján. 11. 25.) „én vagyok a feltámadás és az élet“ stb. — De bizonyítatik halhatatlanságunk 3-szor a szent lélek által, a mennyiben a ker. egyház egyhangulag kiáltja a sírok és koporsók között is: „Hiszszük a testnek feltámadását és az örök életet.“ — Mind szép, mind igaz, de a szöveg ilyen tárgyalást nem enged meg. — Magában a szövegben oly sok mély gondolat van, hogy a sok közül csak egynek kifejtése is elég anyagot szolgáltathat egy beszéd tartására, a mit maga szerző is igazol, a 12-ik számú, ugyanezen szövegről tartott beszédével, egy ily gondolatot kellett volna tehát kifejtetni, vagy minthogy a vezérigék tartalma nem más, mint amit a tudós szerző így fejt ki: „egyetemes megdicsőülés a világ utolsó célja“ így módosítva: egyetemes megdicsőülés közös óhaj s a világ utolsó célja; tehát ezt kellett volna főtételül kitűzni s a beszéd első részében kimutatni, hogy miért közös óhaj, miért utolsó cél? a 2-ik részben pedig azt, hogy miként a 3-ikban pedig hogy mikor éri azt el a ker. ember? Így kétségenkívül szövegszerűbb lett volna a beszéd s mégis bele illettek volna azon szép eszmék, melyek e beszédben is bőven találhatók.

A 17-dik beszéd alapigéje: 1 Kor. 15. 30. „mi is minden szempillantásban, miért szenvedünk nyomoruságot?“ Főtétel: „az élet magasabb lendülete a halál nekünk.“ — Részek nincsenek. — A főtétel sincs bizonyítva, inkább az bizonyítatik, a mi főtételnek is helyesebb lett volna hogy: „a földi viszontagságos életnek nincs értelme ha fel nem támadunk.“ — „Avagy mit használ — mond szerző — azt állítani, hogy van Isten, ha nincs remény a végleges erkölcsi kiegyenlítéshez?“ „Hogy van Isten, ha a véletlennek és vaksorsnak adja át a világnak vezetését.“ . . . „Hogy van Isten, de ne várjon senki tőle igazságkiszolgáltatást.“

A 20-dik beszéd alapigéje: 1 Kir. 19. 4. „Elég immár az én életem“ stb. — Főtétel: „a létel örökkévalósága.“ Véleményem szerint ez a főtétel nincs a szövegben. — Helyesebb lenedett főtételül ez: a földi élet szenvedései körül Istennél van a biztos menedékhely. — Különben szépen mondja szerző: „az élet és halál titkát a tudomány nem volt képes soha teljes megnyugtató megoldani.“ „Megoldja tehát számunkra a vallás és pedig a legtisztábban a ker. vallás.“

A 23-ik beszéd alapigéje: Ézsai. 22. 4. „Hagyjatok békét nekem, hadd kesergessem magamat sirással.“ Főtétel: „Isten bölcs célból s az atyai szándékkal takarta el előlünk a jövőnek képét.“ — A főtétel nincs a szövegben s belőle sem következtethető, igaz, hogy a rövid (5 lap) kidolgozás szép s a főtétel igazoltatik. (Vége köv.) m. p. N. L.

Könyvészet.

Magyar történeti életrajzok népiskolák számára a tiszántuli ref. egyházkerület népiskolai tanterve alapján írta Kállay István gyakorlóiskolai tanító. Debreczenben, kiadja ifj. Csáthy Károly gazeasági akad. könyvtáros. 1876. Sr. 86 l. ára kötve 30 kr. A III. és IV. elemi osztály számára. 1-ső f. é. Kálmánig, II. f. é. Lajosig, III. f. é. II-ik Rákóczy Ferencz felkeléseig, a IV. f. é. Deák Ferencz kiegyezéseig, 1867-ig terjed. A tiszántuli nyomos tanterv alig hirdettetett ki, már is szaporodnak annak elve és irányzása szerint írott jeles tankönyveink. A debreczeni ref. tanítóképezde gyakorló iskolájának szakavatott tanára Kállay István, benne a gyakorlat, szív és ész egyesülvén jeles tankönyv alkotására. Előszó gyanánt közli a tiszántuli tantervből a történelem tanítására szolgáló irányelveket.

A méter-mérték rövid ismertetése a nép számára és iskolai használatra, írta Vasadi Balogh Lajos. Ára 8 kr. kapható az „irónál“ Gyúron u. p. Mártonvásár. 1875. Kiadja a vértess-aljai tanító-egylet. Nyomatott Székesfehérvárott, Sr. 32 l. Érthetőség, tömörség, világosság, s olcsóság — csak 8 kr — felette ajánlják e füzetet.

S Z E M L E.

a) Belföld.

Egyházi irodalom-egylet.*)

(R.) Mai napság a munka felosztása a jelszó. — Azért szaporodnak szolgálatok és hivatalok. — Azért keletkeznek sokrendű társulatok, egyletek. — Nézzünk széjjel a vallárokon Némethonra! — Alig tudnók elszámolni az egyházi irodalom fejlesztésére célzó egyleteket! — Van történelmi egylet, van ájtatos könyvek kiadására alakult egylet stb. Ha ilyen egylet kiad valamely könyvet, a melyről azt mondja: pályanyertes mű, vagy koszoruzott pályamunka, azt olvasni lehet évek múlva is örömmel! — De venni is lehet mert olcsó s így ezer meg ezer példányban elkel s a szegények viskójába is jut. — Itt fekszik előttünk az egyletek boldog hatása. — Az író díjat kap, a közönség olcsó hasznos olvasmányt kap, az egylet pénzt kap, hogy továbbra is terjeszzen ismereteket.

Nálunk nem úgy vagyon. — Az író többnyire saját költségén adja ki a művét s rövid idő múlva tapasztalván, oleum et operam perdidi, — elfordul ezen munkától. Nálunk már a szűk pénzvizonyok miatt is, irodalmi egylet szükséges. Akkor volna kiadó, biztos kiadó; — a munka megbíráltatnék kellően, elfogadtatván, díjt nyerne az egylettől, ez pedig olcsó példányokat ezer számra eladhatna! — Jó es olcsó könyvvel csinálhatunk csak utat hasznos ismereteknek a nép minden rendű kezeihez! Egyszer vállalatok ritkán sikerülnek.

Jó volna nekünk is egy „országos ev. irodalmi egylet“ alakítani. — A m. kormány részéről könnyű volna a megerősítést kieszközölni. — A beírott tagok járandóságából támadna töke, mely azonnal gyümölcsözőnék.

*) Közöljük minden tuzetesebb megjegyzés nélkül buzgó dolgozó társunk e cikkkecskéjét, mint egy hangjat a sürgető időnek.

Ha ez mind megtörténék, a mi nagyon lehetséges, akkor leginkább arra kellene figyelni, hogy legyen szigorú bíráló választmány: mind a tárgyra, mind pedig a szövegre nézve!!! — Mi nem szeretjük a bonczkést! — Dicsérve emlegetni, sikerült mondatokat kiemelni stb. az nem bírálat; a helyes bírálat behat a munka és a szerző velejébe! — Így tanulunk és tanítunk s a remek munkához közeledünk. Csak hamar jutékedjünk s alapos legyen az eljárás. — Nem kell halogatni!

Még azt akartam mondani, miszerint a külföldi irodalomból előveendő fordításoknál, mindenekelőtt a lefordítandó választmány által megbírálandó vagy egyenesen minden év elején a választmány által kijelölendő. Itt nem csak arról van szó, hogy a fordítatit valami? — hanem miféle a mű magában! — Jó műnek lefordítása sok munkába kerül, hanem tul is tesz a sovány eredetin! — Nékünk feyelem is kell! — Nem szeretjük, azért nem is tudjuk magunkat alárendelni! — Pedig engedelmeskedni könnyebb, mint parancsolni, mert a parancs-szón fekszik a teletőség terhe! — Csak fegyelmezett szív tudhat parancsolni lelkismeretesen! — E tü-nemény is figyelemre méltó! Irjunk és tegyünk: mert mindenben igen-igen hátra vagyunk!

Szuperintendensi vagy püspöki látogatás.

Alig pár hete szept. 24. 25. napjain volt szerencsénk, körünkben Felsőbányán üdvözölhetni a tiszántuli egyh. kerület szuperintendensét Rt. Révész Bálint urat. Ő e vidékre Szatmár s Nagybányaért jött, azonban minket is szerencseltett látogatásával. 24-kén reggel a város határánál a városi előjáróság nevében. Tek. Lánckyz István polgármester ur fogadta püspökünket, ki a lelkészi lakra érkezvén, itt maga nevében a lelkész, majd az egyh. tanács nevében Szmik presbyter s bányatanácsos ő nagysága által üdvözöltetett. Tisztelt vendégünk érkezésekor a harangok már szólván, isteni tiszteletre hiva a híveket: a főt. ur megérkezte után néhány perczel jött velünk a templomba, hol buzgó hálaimát mondott Istennek, ki annyi vihar közt megtartotta e végvidéki prot. egyházat, s megengedte neki, hogy itt imádkozhatik ennek fenmaradásáért, stb. stb. Az isteni tiszteleten nemcsak híveink, de a más két egyház tagjai, a városi hatóság is megjelentek, s a jelen voltak e pár hián 200 esztendő s fatemplomot betöltötték. Isteni tisztelet végeztével a lelkészi lakon hol a főt. Ur szálva volt testületileg üdvözölték: a városi képviselőség, bányahivatal, r. és gör. kath. lelkészek stb. mindannyian őszinte szavakban fejezvé ki tiszteletüket a magyar ref. egyház egyik püspöke Révész Bálint ur iránt, ki szinte meleg szavakban viszonzta az üdvözlést. A tisztelgések végeztével presbyteriális gyűlés volt. A lelkész röviden köszöntvén a főt. Urat, előadta az egyház és iskola szellemi és anyagi állását, a templomépítés mikéntjét stb. szóval mindazt, a miből a felsőbányai egyház állapota, multja multja és jelene megismerhető. Az előadottak után főt. Ur felhívta a presbyteriumot az egyház ügyeinek minél buzgóbb kezelésére, a lelkész és tanítói díjaknak a kor szükségéhez mért arányosítására. — E pontra vonatkozóval felemlíti a lelkész, hogy az egyház 1872-től a segédlelkészi s tanítói díjakat 200, a lelkészi ez évtől 150 frt évi pótlékkal javította, a templomépítésre addig 6000 frtot gyűjtött, melyhez ha a bánya-tizedből gyűlt kegyuri pénztárból kért s félig-meddig már megnyert összeget megkapjuk, pótolva még híveink áldozatkészségével, mind templomunkat felépíthetjük, mind más tekintetben oly helyzetbe

hozhatjuk jobbra szegény bányászokból álló egyházunkat, hogy a más két államilag pártfogolt egyház mellett s mindenek felett isten oltalma alatt, biztosítva lesz fenállhatása, s mint a régmúltban volt, a jövődöben nagyobb fény és virágzásra emelkedhetése.

A gyűlés végeztével főt. püspök Ur a presbytereket egyen- egyen kézfogással is üdvözölvén, a lelkészi lakon élvezett ebéd- ről mint házi gazdának nem illik bár szólanom, annyit szabad megemlitenem, hogy az a legtestvériesb összejövele volt egy- házunk s a nagybányai egyház képviselőinek tehát hitsorsosink- nak, levén csak az egy polgármester ur nem hitsorsosunk, de ki lelkes ígéretei s viseletével annyira megnyerte püspökünk tet- szését, hogy érte, mint e város felemelkedett szellemű főnökéért emelt poharat, Igen mert egyszerű vendégségünket lelkes pohár- köszöntések is s részben egyházi ügyeinkkel kapcsolatban fű- szerezték. Őszinte sajnálatunkra a Nagy-Bányáig eljött esperes ur s a főgondnok hiányzott, s kiváltkép hogy Lugo s s y Jó- zsef ur tisztelt tudós atyánkfia gyengélkedése, s Ferencz elfog- laltatása miatt személyesen nem, csak lelke szeretetével lehe- tett jelen közöttünk. — Ebéd végeztével, mint illett, megemlé- kezünk a szerencsétlenség által sujtottakról is, s a tüvész ál- tal mindenétől megfosztatott érendrédi lelkész részére 9 frtot tettünk össze, melyet egy most említett tisztelt restáns 10-re egészített ki. — Ebéd után püspök ur néhány látogatást tett, hosszasan időzvé Lugossy urnál, kivel találkozni, részint a barátság részint a debreczeni főiskola érdekében egyik célja volt Felsőbányára s talán e vidékre is ezuttali jövetelének. — Látogatások után az estveli pár órát bizalmas beszélgetésben töltöttük.

Másnap reggel a püspök ur miután az egyház urasztali ki- tűnő régiségeit megtekintette s az anyakönyvekbe ittlétét be- jegyzé, az üdvözlétre ismét eljött Lánckyz polgármester Szmik bányatanácsos urak s többünk által kísérvé visszaindult Nagy- bánya felé; a város határánál polgármester ur a város, Szmik ur az egyháznevében mondva búcsúüdvözlést, melyet püspök ur a város és egyházra mint szintén az őt megtisztelőkre mon- dott áldáskivánatával viszonzott s rekesztett bé.

Püspökünk e látogatásával a félszázaddal előbb itt járt b. e. Budai Ézsaiáséhoz hasonló s az idősbeknél ma is élő ked- ves emléket hagyott maga után. Mi prot. egyszerűséggel fogad- tuk őt, de igyekeztünk kimutatni azon őszinte szívességet, me- lyet nemcsak egyházunk első lelkipásztorá, de egy egyszerű társunk, barátunk iránt kimutatni kedves kötelességünk. Adja Isten, mint kölcsönösen kifejeztük, hogy ő, ki látogatásával min- ket megtisztelt, megérje azt, a mire oly lelkesen buzditá gyüle- kezetünket, hogy e végvidéki egyház templomát felépülve lát- hassa, s a minket megörzött, e gyülekezet annyi vihar közt meg- tartott Istent abban is dicsőíthesse!

E kívánat után, szabadjon nekem is kifejeznem Gulyás kollegám multkori a püspöki látogatásra vonatkozó kánonos re- ménye kiegészítőjéül: vajha a páten s idejétől szokásba jött prot. püspöki fogadtatások tulzásai, bandériumai stb. elmarad- nának. — Valóban, hogy többet ne mondjak, nem illenek azok hozzánk protestánsokhoz, s terhére vagyunk vele ünnepeleink- nek, kikről őszintén felteszem, azért jelennek meg közöttünk, hogy hivatásukhoz híven egyházunk állásáról közvetlen tudomást sze- rezzenek.

Nem azt teszi ez, hogy ne adjuk meg a tőlünk kitelhető tiszteletet, szuperintendens vagy püspökeinknek midőn látoga- tásukkal szerencsétlenek; de azt, hogy ne utánozzuk mi e rész-

ben se más hitfelekezeti atyánkfiait, kikkel a fényben ugy sem mérkőzhetünk és szűségünk sincs reá; ne fogjuk el figyelmüket az egyház komoly ügyének egészen áttekinthetőségétől, ne kényszerítsük midőn az utban eltörődtek csattanós vagy olyan szónoklatokra a milyen rögtönözve adatik. Ha már sallangos nemzetnek neveznek, mi kiknek a sallangot elvünk szerint kerülnünk kell, — püspökeink fogadtatásában se legyünk sallangos egyház. Püspökeink pedig, becses megjelenésüket ne tudassák előre. Lepjék meg a lelkészeket és egyházakat, hogy azoknak ne legyen idejük fényes fogadtatások rendezésére, s ezekkel azon hiányoknak, melyek az egyházi ügyvitelben itt és ott megvannak, lehetnek: elpalástolására.

Midőn e kitérésért bocsánatot kérek, óhajtom, minél többször s ne egy félszázadban egyszer legyen szerencséje egyházainknak püspökeinkhez s mindenütt találjanak oly szép rendet, s őszinte meleg fogadtatást, mely míg lelkőknek jól esik, zálogul szolgáljon jövőre a magyar protestantismus öntudatos életének, s a mennyei kegyelemhez hasonlóan, lélekből lélekbe szálló fenmaradásának!

Felsőbánya, október 15. 1875.

C z e l d e r M á r t o n.

Templomszentelés Grinádon.

Grinád (Pozsonymegye) október 24. Ma szenteltetett fel az itteni anyagülekezet temploma főt. és nagyszagos Geduly Lajos szuperintendens ur által. Daczára a rossz időnek s a szüreti munkának nagyszamu sokaság gyült egybe. A szokásos responsorium után megnyitattván a szentegyház s elénekelte a veni sancte, Polefkovics Gusztáv récei lelkész tartá az oltári liturgiát. Luther éneke „Erős vár a mi Istenünk“ után Nittnausz Ádám szentgyörgyi lelkész bent a templomban s helybeli lelkész Csernák Gusztáv Adolf kint prédikáltak. A grinádi gyülekezet történetéből kiemelendő, hogy itt már 1613-ban volt canonica visitatio. 1648—1674 a limbachi egyháznak volt leánygyülekezete. A Rákóczyféle harcok idején volt rövid ideig ismét anyaegyház. 1782—1875-ig a bazini egyházhoz tartozott. A szent beszéd után elénekelte a credo, szuperintendens tartá megragadó avatási beszédét s felszentelve az egyes egyházi tárgyakat felavató a templomot egészben és mindenestől. Erre végzé a gyónást és az urvacsoráját a szigoruan lutheránus ünnepélyes szertartás szerint Frecska Lajos limbachi lelkész. Egy esketés is fordult elő, melyet Stelczer Károly nagyszombati pap végzett. Végül szuperintendens ur ismét az oltárba lépve tartá a hála-imát, adá az áldást s elénekelte a mozsárdurrogások között a tedeum. Az ebéd illő komolysággal folyt le s csak nagynehezen eredtek meg a felköszöntések, melyek kivált szuperintendens és esperes urakat s az áldozatkészségben ugyszólván egyetlen grinádi egyházat illették.

777.

Kassay Ambrus siremlékének ügye.

1872. aug. 10. Debreczenben véghezment papszentelés alkalmával általam indítványba hozatott, hogy elhalt kedves barátunk és tanulóársunk, n. K a s s a y A m b r u s sirja fölé, mely Csécsen Szathmármegyében van, emlékoszlopot állítsunk.

Életrajzot írni nem tartozik ide, egészen más az oka miért tollat fogtam, annyit azonban mondhatok róla, — ki az életben legkedvesebb barátom volt — hogy őt ugy a s.-pataki főiskolai

tanárkar, mint tanulóársai s barátai, általában az egész ifjuság ugy ismerték, mint szelid erkölcsű, a szó szoros értelmében feddhetlen jellemű egyént, mint az ifjuság példányképét.

Az általam megpendített eszme testet öltött magára; de csak félig, a mennyiben az akkor Debreczenben lelkészavatásra összegyült barátaink felkarolván adakoztak, s ezeken kívül néhányan a távolból is később.

Az adakozók neveit, miután általam akkor megígértetett, hogy hirlapilag közzé tétetik, és nyugtáztatik, — közlöm:

Bónizs József 2 frt. Tárczi Károly 2 frt. Tóth Gábor 1 frt. Szútor Endre 1 frt. Fábrián Ignác 1 frt. Kölcsey Zsigmond 1 ft. Gergely Károly 1 frt. Kiss Kálmán 1 frt. Szabó Sándor 1 frt. Janka Gyula 1 frt. Bari Sándor 1 frt. Szatmári László 50 kr. Csizsár Imre 1 frt. Illyés Károly 1 frt. Antalí László 1 frt. Gecse István 1 ft. Török Kálmán 1 ft. Filep (Miskolci) 40 kr. Király Pál 2 frt. Kassay Sándor 2 frt. Kiss Károly 2 ft. Szkárosi Gusztáv 1 ft. Némety József 1 frt. Farkas József 1 ft. G. Nagy Lajos 10 frt. Összesen 37 frt 90 kr.

Ennyi az összeg a mi Debreczenben és azután összegyült. Ezen 37 frt 90 kr. részint általunk hoztattott pótlásokkal, részint kamat jövedelemmel a ránk jövő év, azaz 1876 január 10. 85 frtra fog fölmenni,

Azonban egy tisztességes öntött vasszobor, ha kisszerű is, pedig így van határozva, hogy öntött vas legyen, bele kerül 120—140 frtba a munkácsi vasgyárban, onnan az elszállítását Pásztor Lajos barátunk vállalván magára.

Én tehát abban a reményben, hogy ez összeg kipótoltatik, még sok idáig nem adakozott jóbarátai által az elhunynak; a siremlék felállítását elhalasztottam a jövő 1876. év augusztus utolsó napjaira, és a midőn ezt teszem, egyszersmind fölszólítom mindazon jóbarátait az elhunynak, kik még idáig nem adakoztak, hogy az általok ezen célra szánt összeget a jövő év február 1-ső napjáig alantírotthoz küldjék Piricsére, u. p. Nyir-Bátor. S mint a fentebbiek ezek is nyilvánosan nyugtáztatni fognak.

A fentebbiekből minden érdekelt meggyőződhetik 1-ször. Hogy adományaik czélszerűen kezeltetnek. 2-ször. Hogy nem én voltam az oka annak, hogy a szobor idáig fel nem állítottott.

Ezen sorok közzétételével tartoztam részint az ügy-, részint a magam iránti köteleességből.

Piricse, 1875. október 25.

G e s z t e l y i N a g y L a j o s,
reform. lelkész.

Az andrásfalvai ref. egyház Bukovinában.

(Eredeti tudósítás.)

Andrásfalván van egy magyar egyház, evangyéliomi prot. egyház. Leányegyház tulajdonképen van 5, u. m. H a d i k - f a l v a, I s t e n s e g i t s, F o g a d j i s t e n, R a d ó c z, Ó - F r a t t a u t z, hanem minthogy Moldvából, Oláhországból, Bessarabiából, Galléziából ide járnak a reformátusok az uri szent vacsorával élni földi sok hányattatások között Istenben bizalmat, reménysugárt meríteni; tehát az andrásfalvi egyházat, az északkeleti reformátusok központi egyházának lehetne nevezni.

Az andrásfalvi evangy. egyházban jelenleg körülbelöl mintegy 1000 - ezer térd hajol meg Jézus szent nevére.

Az 1874-ik évi népmozgalmi kimutatás szerint; az atya, fiu és szentlélek nevébe megkereszteltettek 50-en; köztök egy

iker, és egy hármás. Lélek pedig megtért Istenhez, a ki adta volt azt: 40 s így szaporodtunk 10-zel. — Ezen egyházunk áll valami 70 év óta.

Első papja volt: **Miskolczi József**. 30 évig volt az egyháznak pásztora. — Mondják, hogy igen egyszerű apostol vala. — A templom alatta kezdett építtetni; — istentiszteletra a Nagy István házába jártak. Maga a pap egy szalmás kunyhóban lakott.

Második papja volt: **Biró Mózes**.

A gyülekezetnek valódi anyyala; az egyháznak alapítója, a református lelkész eszménye. A mint az andrásfalvi templom, iskola, paplak, papi kert most jelenleg áll: az mind az ő teremtető kezének műve.

A lelki világosság csatornája: egy kis rozzant fatemplom. Csinosan kifestve. A katedra szép menyezettel. A papszék felett egy festett kehely.

Az énekkar boltozatán szent Pálnak a korinthusi gyülekezethez írott örökre kötelező megczáfolyhatlan szavai olvashatók: „más fundamentomot senki sem vehet a zonkivül, mely egyszerű vettetett a Jézus Krisztus!”

Egy kis harang hívja a buzgó híveket imádni a z Urat!

A paplak, szinte fából épült, szerény kis lak; de csendes, meleg és kedves kis lak.

Az egészen virágbaborult, s nemes gyümölcsfákkal megrakott kert, a parkok mintája és a környék bámulat tárgya volt! Kertészszel együtt meghaltak a virágok!

Még most is sokat érne, ha Évának andrásfalvi árva maradékai ósanyjuk példájaként a tiltott fa gyümölcséből annyira nem szeretnének enni!?

Az iskola elég tágas, benne egy 60 forintos öntött vas-kályha osztja melegét vagy körülbelül 80 mezítlábos, mezeletlen árva múzsára.

A harmadik pap **Kovács Sándor** ur volt. Mondják családi érdekek Erdélybe hívták vissza, 3 vagy 4 év múlva.

Most az andrásfalvi egyháznak negyedik papja van. — Május 10-kén installáltatott.

Iskolatanítója a kolozsvári születésű **Kiljén Ferencz**. Sok keletlenségei vannak szegénynek a tanítóképeségi vizsgával.

De hiába Bukovinában is van törvény, mely mindnyájunknak parancsol.

Vigyázzanak kérem a tanítójelöltek, hogy oklevél nélkül ide hozzánk ne jöjjenek.

E levél keretébe kell még foglalnom: **Kántor János**, **Balog János**, **Biszak József**, **Kis János**, **Ömböli Sámuel**, **Balog Sámuel**, **Varga György**, **Butta Márton** hitrokonaink, és **Fábián József**, **Csobot Antal** róm. katolikus atyáinkfiainak neveiket is.

Ezeknek filléreikből hozattam **Weickert** bécsi aranyműves gyárából egy gazdagon megaranyozott chinai ezüst urasztali kelyhet, két urasztali tányért, egy chinaezüst keresztelő kannát, medenczével együtt.

Valameddig a nép az örökélet kenyéréhez arany tányérokat, az örökélet italához arany-kelyhet veszen magának; — gyermekeink kis fejére ezüst edényből hinteti a keresztviznek szent habjait: mindaddig ne féltsük ős magyarkereszttyén hírünket az új **Antikrisztusoktól!***)

*) Fogadja a tudósító ur ez érdekes levélért köszönetemet. Dr.

b) Külföld.

A lutherán egyház legújabb mozgalma Hannoverában. *)

Dr. Julius Bärensnek „az új protestánsok ellen 1875. szept. 29-kén több mint 2000 hallgatóból álló gyülekezet előtt tartott beszédének rövid vázlata s ismeretése.”

Szónok megköszönvén a bizalmat, mely őt a gyűlés elnökévé tevő: kijelenti, hogy azon támadásokat, melyekkel néhány — nem tagadhatni — tevékeny férfiú 3 hó óta a hannoverai lapokat csaknem elárasztá, fényesen czáfolák meg a hirlapok terén. — Majd jelzi ezeknek azon újabb fellépését, mely a zsinati alkotmány megjavítása — a protestáns hit — lelkiösmereti szabadság és evangyéliomi elvek alapján fejlődő hitélet ébredése mellett, a hannoverai lutherán egyháznak nem csak a poroszországi, de nagy német birodalmi evangylikus egyházak organicus összeköttetését igyekszik megvalósítani; s ezen czélt egy német császárhoz intézett kérvény és nyilatkozattal akarják elérni.

„Ők ilyféle nemzeti vagy birodalmi egyházalakulást nem kívánnak“ . . . „Az egy, szent, közönséges, és apostoli egyházban hisznek, mely amattól egészen különbözik.“ Az egyházat folyók, tengerek, hegylánczok s más határokkal korlátozni nem lehet; átöleli ez az egész világot. — Csak a nemzetekre van „innen és túl“; hegyláncz, folyóvíz vagy tenger csak népek közt képezhet határt . . . nem haladásnak, de visszalépésnek lehet nevezni, ha ma nemzeti vagy birodalmi egyház után óhajtozunk: visszalépésnek az 1800 év előtti állapotokra.

A föld széles határán szélylyel szórt emberiség, hegység, vizek stb s más határok által, különböző lakóhelyekre, lakostályokba osztatott a teremtető által. E határokon belől lakó egy nyelvet beszélő nép képez egy nemzetet, birodalmat vagy államot. — Ezen államok mint egyes részei az egész föld területének, mint ennek mozaik darabjai, örökös ádáz tusa, villongás chaosszává alakitnák át e világ szinpadát, ha — mint egy az egészet átható szellem, mint a béke lelke — nem állana őrt felettök, nem érne bennök az egyház. Bármelyikébe ezen államok vagy birodalmaknak éppen oly kevéssé lehet az egyházat befoglalni, mintegy beszorítani: miként a világozságot egy bizonyos térré. — Az egyház mindenütt van, és mindenek számára, miként a levegő és világosság. A régi népeknek volt ugyan állam vallásuk, de egyházuk nem; az állam uralkodott és intézkedett a vallásügyekben s a nép gondolkozásmódja felett. — 1800 évnél több telt el azóta. — A lélek, mely a keresztyéneket kitartókká tevő, hosszú és véres tusát vívott a világot — akkor — átható szellemmel, de végre győztesen állott meg a harc mezéjén, s a kezdetben kised egyház naponként növekedett erőben és számban. — Mint kemény kőszirtról a tenger romboló árja, hullott és esik ma is vissza erőtellenül minden támadás az egyház szik-

Bolyó Károly országos tébolydai főorvos ur volt szives hazafias készséggel előfizetni egy évre e Lapra oly czélból, hogy az bukovinai hitrokonainknak küldessék. Jár is e lap új év óta Andrásfalvára. A tisztelt orvos urhoz meleg köszönetet szavaznak az ide irt levélben magyar atyáinkfiain, mi azt bizonyítja, hogy a lapot kedvesen veszik s az áldozó szívességét hálával emlegetik.

Szerk.

*) Egyszerű megismerés végett közöljük e cikket.

Szerk.

lakóvéről. — Kiirthatlanul nőtt az egyház élőfája, — sok ideig egyetlen törzs -- utóbb különböző oldalából ágakat hajtva, bocsátva.

A mi egyházunk is egyik ága ezen fának. Van szilárd tanas alkotmánya; van feje, szive, vannak tagjai. Egy - lényegében — kivihetetlen üres álom-képért ezen alkotmányt fel nem adjuk.

A tervezett össznémet birodalmi evangélikus egyház még nem létezik, Vagy talán az ó porosz uniót annak tartjuk? Igazán senki nem tudja voltaképen, hogy mi legyen ez: egyház-e vagy szövetség? Nitsch, bonni tanár, később az evangélikus főegyházi tanács egyik tagja, arról volt meggyőződve, miszerint ezen unió egy új harmadik egyházat képez a lutheri és kálvini egyházak mellett, — állítsák bár ezt mások másként, mi a mi szilárd, — belsőleg kitűnően szervezett — egyházunkat fel nem cseréjjük olyannal, melyet senki eléggé nem ismer, melyről senki tiszta képet nekünk nem adhat.

Ha tehát az ujitók által kitűzött ama czélnak — egy nemzeti, vagy állami egyházba olvadni — megvalósítását nem kívánjuk — így folytatja Bärens: — nem kívánhatjuk az eszközöket sem, melyek eme cél elérésére szolgálnak.

(Vége köv.)

közli N a g y I m r e.

c) K ü l ö n f é l é k.

Révész Imre Figyelmezője a 10. füzet október hóra érdekes és erős tartalommal megjelent. A protestáns főiskoláknak nem csak árny, hanem fénypontjait is tekinteni kell. Az egyház javát szíven hordó egyenes kebelnek bírál-

lata mindenkor komoly figyelemre méltó. — A szerkesztő R. I. jelenti, hogy a Figyelmezőt a jövő évben is fentartani törekszik s felkéri különösen a szuperintendens, esperes, s lelkész társak közül azokat, a kik a folyóirat fenmaradását szükségesnek tartják, hogy azt saját tetszésök szerinti uton és módon erélyesen ajánlani sziveskedjenek. — Mi szükséges és hasznosnak tartjuk a Figyelmező fenmaradását s pártolására legmelegebben felhívjuk a magyar protestantizmus minden igaz barátját. — Legyen bátorságunk meghallgatni az erős szavakat s az igazság sulya szerént méltányolni azokat!

C s u r g ó. A csurgói ref. gymnasiumba tanáruul Dombi Vince választatott meg.

S z ő n y. Okt. 24. köszöntött be ft. Pap Gábor a szőnyi ref. templomban tartván 2 Kor. 4. 5. felett egyházi beszédet, „híven fogja az urat predikálni, és követni.“ Az igatató esperes Kis Gábor tartotta előfóház után az üdvözlő s fogadó beszédet. Az ünnepélyre számosan jelentek meg. — Áldást kívánunk a szent pályán nemesen haladó lelkész és intézőnek urnak!

L o n d o n. Megjelent azöszpresbyterián Értekezlet jegyzőkönyve „Minutes of the conference of delegates from presbyterian Churches“ stb. czim alatt Londonban, hol f. év 21—23 tartatott volt a gyűlés. — A függelékben a levelek nyomattak ki, Dorner berlini tanáré, az elberfeldi lelkészé és a Debreczenből küldött, mely Révész Imre tollából folyt. Az egész füzet 8r, 56 lap.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.

H I R D E T M É N Y.

P á l y á z a t.

A b.-gyulai reform. egyház alulirott **kántor-organistája mel-
lé**, egy nőtlen **segéd** szükségeltetvén, pályázat hirdettetik, mely állomás évi javadalma:

300 frt készpénz, lakásul egy szoba, fűtésre, világításra 20 frt és a temetésekbe befolyó összes stóla, mely 120 — 150 frt. közt váltakozik.

A megválasztandó, minden kántor-organistai kötelességek teljesítése mellett az elemi iskola 3-dik és 4-dik osztályaiban hetenként 2 órán éneklést és hangjegyszeret tanítand.

Az állomás folyó 1875. decz. 1-én elfoglalandó.

Pályázók az organázásban képzettségökről, templomi és halotti énekekben jártasságukról és erkölcsi viseletökről szóló bizonyítványaikkal felszerelt folyamodványukat alulirothoz folyó év november 25-ig bérmentesen küldjék be.

B.-Gyulán, 1875. November 2

Toroczkai Pál,
kántor-organista.